

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Vzdělávací obor: Biologie

Vzdělávací obor biologie je realizován v povinném předmětu biologie a ve volitelných předmětech seminář z biologie, seminář z molekulární biologie a genetiky, antropologický seminář.

Jednoletý volitelný předmět pro 4. ročník (všechna zaměření)

Předmět: Molekulární biologie a genetika

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení

Vyučovací předmět Molekulární biologie a genetika vychází ze vzdělávacího oboru Biologie, který je součástí vzdělávací oblasti Člověk a příroda a některá témata ze vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví, který je součástí vzdělávací oblasti Člověk a zdraví.

Molekulární biologie a genetika vede k odkrývání zákonitostí, jimiž se řídí procesy na molekulární úrovni v buňce a k pochopení mechanismů dědičnosti. Umožňuje detailněji porozumět fungování jednotlivých organel v buňkách a z toho vyplývajících rozdílů v buněčných typech. V druhé části předmětu je probírána genetika na molekulární úrovni, a také klasická genetika s přesahem do biologie vývojové a evoluční. Vyučovací předmět naplňuje přirozenou lidskou zvědavost poznat a porozumět tomu, co se odehrává pod povrchem smyslově pozorovatelných, často zdánlivě nesouvisejících jevů, a jednak člověku umožňuje ovládnout různé přírodní objekty a procesy tak, aby je mohl využívat pro další výzkum i pro rozmanité praktické účely. Důležitým prvkem je osvojení základních dovedností, především objektivní sledování experimentů, vytváření a ověření hypotéz a logické vyvození závěrů.

Časové a organizační vymezení

Předmět Molekulární biologie a genetika je řazen jako jednoletý volitelný předmět ve všech třech zaměřeních ve čtvrtém ročníku s hodinovou dotací 2 hodiny týdně. Výuka probíhá ve třídách. Součástí předmětu je také laboratorní cvičení, které je realizováno ve spolupráci s PřFUK.

Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k rozvoji

Kompetence k učení:

- učitel žáka vede k efektivnímu studiu a orientování se v odborné literatuře
- učitel žáka vede k třídění získaných informací a k jejich vzájemnému propojení v souvislosti
- učitel žáka vede ke tvořivému zpracování získaných informací
- učitel žáka vede k samostatnému pozorování experimentů a k jejich kritickému zhodnocení
- učitel žáka vede k samostatnému řešení problémů
- učitel žáka vede k hledání originálních způsobů řešení
- učitel žáka vede k různé prezentaci výsledků řešení (písemné, grafické, počítačové)

Kompetence k řešení problémů:

- učitel žáka vede k rozpoznání problému
- učitel žáka vede k analýze problému
- učitel žáka vede k vyhledání vhodných informací vedoucích k řešení problému
- učitel žáka vede k využívání dostupných technologií (počítač) při získávání potřebných informací

- učitel žáka vede k hledání různých postupů řešení a výběru optimálního způsobu řešení
- učitel žáka vede k hledání kontrolních mechanismů, s jejichž pomocí usuzuje na správnost závěrů řešení
- učitel žáka vede k praktickému ověření řešeného problému

Kompetence komunikativní:

- učitel žáka vede ke správnému formulování odborných dotazů
- učitel žáka vede k formálně správnému odbornému vyjadřování při písemném i mluveném projevu
- učitel žáka vede k vyslechnutí jiného názoru a k obhájení svého tvrzení
- učitel žáka vede k práci s názornými obrázky a schémata
- učitel žáka vede k práci ve skupině
- učitel žáka vede k správnému používání symboliky

Kompetence sociální a personální:

- učitel žáka vede k aktivní spolupráci s učitelem i s žáky v pracovní skupině
- učitel žáka vede k vytváření pravidel práce ve skupině
- učitel žáka vede k vytváření příjemné atmosféry v pracovní skupině
- učitel žáka vede k ohleduplnosti a úctě při jednání s druhými lidmi čímž přispívá k upevnění dobrých mezilidských vztahů

Kompetence občanské:

- učitel žáka vede k respektování názorů spolužáků a učitele, k tolerování schopností ostatních žáků
- učitel žáka vede k pochopení základních principů, na nichž spočívají zákony a společenské normy
- učitel žáka vede k uvědomování si svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- učitel žáka vede k poskytování účinné pomoci podle svých možností
- učitel žáka vede k zodpovědnému chování v krizových situacích i situacích ohrožujících život a zdraví člověka
- učitel žáka vede k pochopení základních ekologických souvislostí a environmentálních problémů
- učitel žáka vede k respektování požadavků na kvalitní životní prostředí
- učitel žáka vede k rozhodování se v zájmu podpory a ochrany zdraví a udržitelného rozvoje společnosti

Kompetence k podnikavosti:

- učitel žáka vede k zapojení do předmětových olympiád a soutěží, čímž je mu umožněno srovnání v konkurenci s jeho vrstevníky
- učitel žáka vede k dodržování vymezených pravidel
- učitel žáka vede k plnění svých povinností a závazků
- učitel žáka vede k adaptaci na změněné nebo nové pracovní podmínky
- učitel žáka vede k přistupování k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví ostatních spoluobčanů a z hlediska ochrany ekosystémů a životního prostředí
- učitel žáka vede k využívání vědomostí a dovedností získávaných v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje v souvislosti s budoucím profesním zaměřením

Výstupy	Učivo – téma	Konkretizace	Průřezová témata, souvislosti, metody
<ul style="list-style-type: none"> rozpozná jednotlivé typy buněk vysvětlí funkce všech organel 	BUNKA A JEJÍ STAVBA (buňka prokaryotní a eukaryotní; buněčné organely)	<ul style="list-style-type: none"> Prokaryotní a eukaryotní buňka buněčné organely s důrazem na biomembrány a cytoskelet (buněčný transport) 	<i>Environmentální výchova</i> <i>Výchova ke zdraví</i>
<ul style="list-style-type: none"> porovná funkce a význam jednotlivých makromolekul v buňce 	MAKROMOLEKULY V BUŇCE (vlastnosti, třídění, praktický význam)	<ul style="list-style-type: none"> Sacharidy, tuky, nukleové kyseliny, bílkoviny 	<i>Environmentální výchova</i> <i>Výchova ke zdraví</i>
<ul style="list-style-type: none"> rozlišuje struktury proteinů zná základní funkce proteinů v buňce 	PROTEINY (struktura a funkce)	<ul style="list-style-type: none"> Primární až terciární struktura bílkovin enzymy 	<i>Environmentální výchova</i> <i>Výchova ke zdraví</i>
<ul style="list-style-type: none"> porovná význam jednotlivých nukleových kyselin v buňce 	NUKLEOVÉ KYSELINY (složení, vlastnosti a význam)	<ul style="list-style-type: none"> DNA, RNA, polarita řetězců 	<i>Environmentální výchova</i> <i>Výchova ke zdraví</i>
<ul style="list-style-type: none"> vysvětlí funkci replikace DNA a objasní úlohu jednotlivých enzymů 	REPLIKACE DNA (funkce, enzymy)	<ul style="list-style-type: none"> Antiparalelní řetězců, Okazakiho fragmenty, enzymy, reparace DNA 	<i>Environmentální výchova</i> <i>Výchova ke zdraví</i>
<ul style="list-style-type: none"> objasní funkci jednotlivých enzymů rozlišuje jednotlivá geologická období podle charakteristických znaků 	PROTEOSYNTÉZA <ul style="list-style-type: none"> transkripce a translace (regulace transkripce, posttranslační úpravy) 	<ul style="list-style-type: none"> Enzymy, ribozomy, ribozomy, všechny typy RNA 	<i>Environmentální výchova</i> <i>Výchova ke zdraví</i>
<ul style="list-style-type: none"> vysvětlí funkci mitozy a meiozy v buněčném cyklu a při tvorbě gamet 	BUNĚČNÉ DĚLENÍ (buněčný cyklus, mitóza, meióza)	<ul style="list-style-type: none"> Rozdíly v dělení různých typů buněk fáze buněčného cyklu fáze jednotlivých typů dělení 	<i>Environmentální výchova</i> <i>Výchova ke zdraví</i>
<ul style="list-style-type: none"> orientuje se v terminologii DNA technologií 	DNA TECHNOLOGIE	<ul style="list-style-type: none"> Izolace DNA a její analýza PCR, gelová elektroforéza, hybridizace genové manipulace, klonování 	<i>Environmentální výchova</i> <i>Výchova ke zdraví</i>
<ul style="list-style-type: none"> orientuje se v základních genetických pojmech 	GENETIKA (mendelovská genetika, genové interakce, genetika a pohlaví)	<ul style="list-style-type: none"> 1. – 3. Mendelův zákon, genové interakce, genetika populací, genetika a pohlaví Genetické choroby 	<i>Environmentální výchova</i> <i>Výchova ke zdraví</i>